

РОЗДІЛ 8. Будує власне майбутнє

Урок 32. Світ професій

Обговорюємо епіграф до теми — “Якщо ви вдало виберете справу і вкладете в неї всю свою душу, то щастя саме відшукає вас” *Костянтин Ушинський, український освітній діяч.*

Інтерактивні завдання для обговорення висловлювання

1. Розшифруй цитату

- Які ключові слова тут найважливіші: “вдало”, “справа”, “душа”, “щастя”?
- Що, на вашу думку, означає “вкласти душу” у справу?

2. З'єднай поняття

- Оберіть з карток слова: “щастя”, “праця”, “талант”, “вибір”, “зміст”, “успіх”. Побудуйте між ними логічний ланцюжок: як одне веде до іншого?

3. Рольова ситуація

- Уявіть, що ви радите другу, який не знає, чим хоче займатись у житті. Які запитання ви поставите, щоб допомогти йому “вдало вибрати справу”?

4. Моя справа — моє щастя?

- Чи є у вас справа (хобі), яка приносить вам радість або відчуття сенсу?
- Як ви зрозуміли, що вона “ваша”?

5. Візуалізуй цитату

- Намалюйте або складіть метафору: як виглядає “щастя, яке саме вас знаходить”. (Наприклад, як птах, що сідає на плече; як світло, що з'являється після темряви.)

6. Чекліст щастя

- Які кроки, на вашу думку, треба зробити, щоб знайти справу, яка веде до щастя?
- Складіть мінічекліст у групі “Мій шлях до справи, яка мене надихає”.

Що важливо розуміти при виборі професії? Проведіть вступну бесіду і з'ясуйте погляди учнів:

- чи є вибір професії справою смаку;
- чи впливає вибір професії на добробут;
- що потрібно знати, щоб зробити правильний вибір професії;
- чи легко обрати професію;
- що є орієнтиром у світі професій.

Повідомте, що в Україні налічується близько 9000 професій, назви яких внесено до Національного класифікатора України. Це офіційний документ, що дає кожному виду професійних робіт чітку, стандартизовану назву та код і він може стати орієнтиром у світі професій. Однак потрібно знати, як ним користуватися.

Як користуватися Класифікатором професій

Пошук професій: ви можете скористатися алфавітним покажчиком або інтерактивними функціями на сайтах, де представлений Класифікатор, для зручного пошуку назв професій та їх кодів.

Правила використання: роботодавці повинні дотримуватися назв професій, згідно з класифікатором, при заповненні трудових книжок та інших офіційних документах. Наприклад, назви професій повинні відповідати коду класу, що сприяє поліпшенню управлінських та кадрових процесів.

Ознайомте підлітків зі структурою [Класифікатора професій](#). Підлітки можуть використовувати Класифікатор професій для дослідження, порівняння та осмислення кар'єрних шляхів, а також для розвитку навичок самопізнання та планування майбутнього. Можна запропонувати учням наступні завдання.

1. Дослідницькі завдання

- *Знайди свою професію.* Учні обирають професію, яка їх цікавить, і досліджують її код, сферу діяльності, вимоги, рівень освіти, перспективи.
- *Порівняй професії.* Підлітки обирають дві професії з різних сфер (наприклад, ІТ і медицина) та порівняти за критеріями: умови праці, зарплата, затребуваність, навички.
- *Професія майбутнього.* Учні шукають професії, які з'явилися нещодавно або активно розвиваються (наприклад, фахівець з кібербезпеки, UX-дизайнер), і аналізують, чому вони стали актуальними.

2. Творчі завдання

- *Створи профіль професії.* Учні оформлюють постер або слайд із описом професії: назва, код, ключові вміння та навички, "типовий день", плюси й мінуси.
- *Інтерв'ю з професією.* У форматі рольової гри один учень — "професія", інший — "журналіст". Вони готують інтерв'ю, використовуючи дані з Класифікатора.
- *Комікс або сторітелінг.* Підлітки вигадують історію персонажа, який обирає професію, стикається з труднощами, проходить навчання й починає кар'єру.

3. Аналітичні завдання

- *Професії за типом особистості.* Учні проходять тест на тип особистості (наприклад, Holland або MBTI) і співвідносять результати з відповідними професіями з Класифікатора.
- *Професії в моєму регіоні.* Учні досліджують, які професії найбільш затребувані в Києві чи іншому регіоні, і порівнюють із власними інтересами.
- *Мотиваційний аналіз.* Учні обирають 3 професії й пояснюють, чому вони їх приваблюють або не приваблюють — з точки зору цінностей, стилю життя, перспектив.

Ці завдання не лише ознайомлюють учнів із реальним інструментом, який використовують HR-фахівці та освітяни, а й допомагають підліткам краще зрозуміти себе та світ професій.

Навчання читати Класифікатор. Учні вчаться орієнтуватися в структурі: що означає код, як знайти професію за ключовим словом, як визначити рівень кваліфікації.

Побудова кар'єрного маршруту. Визначити, які кроки треба пройти (освіта, стажування, сертифікації), щоб потрапити в обрану професію.

Підсумуйте:

- Класифікатор професій в Україні є важливим інструментом для систематизації професійних назв, призначеним для використання усіма суб'єктами господарювання.

- Класифікатор професій служить для упорядкування професійних назв, які використовуються при записах у трудових книжках, і забезпечує облік і планування робочої сили. Він також сприяє статистичному аналізу ринку праці та підготовці відповідної документації
- Класифікатор складається з дев'яти основних розділів, які охоплюють різні професійні угруповання, включаючи законодавців, менеджерів, технічних фахівців, робітників сфери послуг тощо
- Важливо слідкувати за оновленнями Класифікатора, оскільки професії та їх коди можуть змінюватися, щоб відповідати сучасним вимогам ринку праці
- Ця інформація допоможе вам краще зрозуміти структуру та застосування Класифікатора професій в Україні, що є важливою частиною кадрового обліку і планування. Якщо у вас є конкретні запитання щодо певних професій, можна звернутися до ресурсів, що містять деталі щодо різних професій і їх класифікацій.

Як орієнтуватися у світі професій? Повідомте підліткам, що для того щоб зорієнтуватися в різноманітті професій, створили різні класифікації. Найбільш популярна є класифікація за типом предмета праці. Розтлумачте, які є п'ять типів професій залежно від того, з чим (або ким) людина працює: "людина — людина", "людина — техніка", "людина — природа", "людина — знакова система". Кожна група професій характеризується певними особливостями.

Об'єднайте підлітків у мінігрупи, для кожної групи оберіть одну з класифікацій професій (за метою праці, за засобами праці, за умовами праці, за рівнем кваліфікації та освіти).

Дайте завдання: користуючись інтернет-джерелами, *створити інтелект-карту* з характеристикою класифікації, прикладами професій та необхідними якостями для представників цих професій. Така карта допомагає учням наочно побачити зв'язок між типом інтелекту, професійними напрямками та ключовими якостями людини. Її можна використовувати як основу для професійної орієнтації та саморозвитку. Результати роботи мінігруп обговоріть у класі.

Можна запропонувати учням виконати наступні практичні й творчі завдання, які допоможуть їм визначити типи професій за класифікацією: "людина —

людина", "людина — техніка", "людина — природа", "людина — знакова система". Ці завдання сприяють самопізнанню, розвитку критичного мислення та розумінню світу професій.

Рольова гра "Професія говорить" — допомагає емоційно зануритися в суть професії. Кожна група обирає тип професій і одну з професій цього типу. Створює коротку сценку або монолог від імені професії. Наприклад, "Я — ветеринар. Я працюю з природою, бо ..." Інші групи мають вгадати тип професії за описом.

Вправа "Професійне лото" — допомагає закріпити знання професій. Учні отримують картки з назвами професій та картки з типами професій, мають швидко знайти відповідність. Варіант для інтерактиву: зробити це у вигляді онлайн-вікторини або Kahoot.

Завдання "Мій тип професій" — допомагає у самопізнанні. Учні визначають за допомогою короткого тесту (наприклад, запитання можуть бути такими "Чи любиш працювати з людьми?", "Чи цікавишся технікою?") визначають, який тип професій ближчий до них. Обирають 3 професії з цього типу, які хотілося б дослідити. Варіант ускладнення — можна запропонувати учням скласти тест один для одного.

Креативне завдання "Професійний постер" — візуалізація типів професій. Кожен обрає один тип професій. Створює постер, інфографіку або описує 3–5 професій цього типу, додає іконки, приклади, цікаві факти тощо.

Завдання "Професії в моєму місті". Учні знаходять приклади професій кожного типу, які розповсюджені в їх населеному або регіоні. Готують коротку презентацію або допис у стилі "Професії навколо мене".

Які тренди є на ринку праці? Насамперед дізнайтеся, чи усвідомлюють підлітки, що зі змінами у світі змінюються технології та як наслідок змінюється і ринок праці. Повідомте учнів, що до 2030 року професійна карта світу зазнає значних змін. За прогнозами експертів, до 2030 року 375 мільйонів робочих місць у світі можуть зникнути.

Використайте **метод "Карусель"**, щоб проаналізувати, які є сучасні світові тренди є на ринку праці (ви зможете одночасно збирати, обговорювати

та інтегрувати різні аспекти сучасного ринку праці, роблячи процес навчання інтерактивним і продуктивним).

Покрокова організація діяльності за методом "Карусель"

Підготовка тем і запитань

Визначте ключові тренди на ринку праці, які будуть об'єктом обговорення. Наприклад:

- Діджиталізація та автоматизація;
- Гнучкі форми зайнятості (фріланс, віддалена робота);
- Попит на «soft skills» (комунікація, критичне мислення);
- Розширення глобальних ринків праці і міжнародна мобільність;
- Екологічна та соціальна відповідальність підприємств.

Підготуйте кожне запитання на окремому аркуші або в QR-коді.

Формування мінігруп і організація "каруселі"

Учні утворюють два кола: внутрішнє (нерухоме) й зовнішнє (рухоме). Кожен учасник зовнішнього кола пересувається по колу за сигналом ведучого, зустрічаючи нових партнерів, щоб обговорювати конкретне питання. Внутрішнє коло фіксує свої аргументи й спостереження.

На кожній станції (зустрічі перед новим партнером) обговорюється один тренд або аспект ринку праці. Учні представляють власні спостереження, нові факти, аргументи, підкріплюють їх прикладами із сучасних досліджень. Рухоме коло змінює позиції за 3—5 хвилин, даючи змогу зібрати максимально різноманітні думки.

Фіксація результатів і спільне узагальнення

Кожна група записує ключові ідеї та спостереження у таблицю або ментальну карту. Після завершення кола всі результати презентують класу або команді.

Проводять обговорення, визначають найбільш вагомі тренди та фактори впливу на ринок праці.

Рефлексія та висновки

Кожен учасник оцінює, які знання він здобув і які підходи виявилися найбільш ефективними. Обговорюються альтернативні точки зору та перспективи розвитку навичок, що будуть потрібні в майбутньому.

Переваги застосування методу "Карусель" для цієї теми:

- Висока активність усіх учасників: кожен підліток має змогу висловити власну думку.
- Інтерактивний обмін досвідом: учасники отримують інформацію зі різних джерел і бачень.
- Критичне мислення та аргументація: обговорення суперечливих точок зору, учні навчаються аналізувати інформацію.
- Системне узагальнення трендів: після проходження всіх станцій у підлітків формується цілісне бачення ринку праці.

Приклад реалізації:

- Рухоме коло: учні обговорюють, як штучний інтелект змінює попит на професії.
- Наступна станція: обговорення учнями гнучких форм зайнятості.
- Далі: екологічні та соціальні тренди, глобальна мобільність, зростаючий попит на soft skills.
- Після проходження всіх станцій формують узагальнену мапу сучасних трендів ринку праці.

Запропонуйте учням до перегляду відео про важливі професійні вміння (див. е-додаток <https://svitdovkola.org/zbd9/25>). Відтак проведіть бесіду після перегляду:

- Які професійні вміння та навички є необхідними для різних професій? Чому саме ці?

Запропонуйте підліткам проаналізувати свої вміння та навички: які добре розвинені та над якими потрібно ще попрацювати.

Учнів може зацікавити [відео](#) про те, як обирати професію або справу життя.

Підсумуйте: вибір професії — важливий крок, від якого залежить майбутнє. Від того, наскільки вдало обрана професія відповідає вашому характеру,

інтересам та життєвим цінностям, залежить ваша задоволеність життям, фінансова стабільність та емоційне здоров'я.

Тренди ринку праці України до 2030 року. Україна — частина глобального світу, тому міжнародні тенденції актуальні для нас, позаяк завжди впливали і будуть впливати на наш розвиток. Водночас треба враховувати й наші національні особливості: менталітет, традиції, події тощо.

Поставте учням проблемне запитання: "Як ви думаєте, під впливом яких потужних факторів виникають тренди на сучасному ринку праці України?"

Об'єднайте учнів у пари і дайте завдання: визначити тренди ринку праці України до 2030 року. Поміркувати, які з трендів найбільш значущі, та довести висловлену думку.

Запропонуйте підліткам запитати у ШІ про тенденції на ринку праці за спеціальностями, які їх цікавлять зараз. Потім проаналізувати:

- Які професії зараз найбільш затребувані у цій галузі?
- Які навички роботодавці цінують більше за інші у обраній спеціальності?
- Які навички необхідно розвивати вам у цій сфері?
- Чи змінилися вимоги до фахівців за останні кілька років у цій сфері? Як саме?
- Які технологічні або соціальні зміни впливають на ринок праці у обраній галузі?
- Які професії можуть з'явитися у цій спеціальності за найближчі 5—10 років?
- Наскільки актуальними будуть на той час обрані вами професії сьогодні?
- Які стратегії допомагають молодим спеціалістам швидше знайти роботу у цій галузі?
- Чи варто сьогодні здобувати додаткові сертифікації або курси, щоб бути конкурентоспроможним у обраній сфері?

Підсумуйте: світові тренди і дослідження ринку праці допомагають обрати ту професію, яка буде затребуваною та актуальною через декілька років. До 2030 року визначено такі тренди: автоматизація та активне впровадження штучного інтелекту, розвиток "м'яких навичок" (критичне мислення, емоційний інтелект, робота у команді), зростання попиту на цифрові професії, посилення

актуальності віддаленої роботи, професійний розвиток та навчання протягом всього життя.

Які стратегії допомагають планувати професійне майбутнє? Активізуйте обговорення запитаннями:

- Чи можна нині сподіватися, що здобувши професійну освіту, уже не потрібно далі вчитися?
- Як планувати професійне майбутнє в сучасному, швидкозмінному світі?
- Чи є актуальною традиційна модель «одна професія на все життя»?
- Яку роль в житті відіграє ваше вміння швидко вчитися та здатність сприймати зміни і адекватно реагувати на них?

Підводьте учнів до висновку: планування професійного майбутнього передбачає постійну готовність до навчання, адаптації, використання нових можливостей, гнучкість і відкритість до змін.

Підсумуйте: допомогти спланувати професійне майбутнє в умовах швидкозмінного світу допоможуть відповідні стратегії. Найбільш значущі із них: безперервне навчання, розвиток "м'яких навичок", створення портфоліо самопрезентації, моніторинг ринку праці та галузевих тенденцій, розширення мережі контактів, гнучкість і відкритість до змін.